

Výsledky realizace šlechtitelského programu u holštýnského skotu v ČR

The results of the breeding programme in Holstein breed

Jiří Motyčka

Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR

Summary

The breeding programme and the breeding goal were introduced in 2001. Milk production is increasing continually. The Average milk yield of all recorded cows including crossbreds was 8030 kg milk. Number of sampled bulls is increasing. In the previous year more than 25 000 cows were linearly scored by professional classifiers. Test Day Model for genetic evaluation of the production traits was introduced last year.

Šlechtitelský program a chovný cíl byl chovateli plemene schválen v roce 2001 s platností na 10 let. V současném období uplynula polovina tohoto období. V jejím průběhu se holštýnský skot stal nejvíce zastoupenou plemennou skupinou v ČR s počtem více než 206 tisíc krav včetně kříženek v kontrole užitkovosti. V souladu s předpoklady koncepce se vyvíjela užitkovost holštýnských krav, která poprvé u čistokrevných holštýnských krav přesáhla hranici 8000 kg mléka a proti roku 2000 se zvýšila o 1363 kg mléka. Prvotelky nadojily v průměru 7592 kg a dosáhly chovného cíle předpokládaného ke konci celého desetiletého období. Starší krávy se s průměrnou užitkovostí 8345 kg mléka předpokládané hranici těsně přiblížily. K trvalému poklesu dochází u tučnosti mléka (- 0,18 %), obsah bílkovin kolísá v rozmezí 3,25 až 3,30 %. Poměr tuku a bílkovin zůstává nezměněn. Variabilita užitkosti je stále poměrně velká. Jestliže 15 % krav má užitkovost přes 10 tis. kg mléka, tak na druhé straně také 15 % krav je v pásmu užitkovosti pod 6 tis. kg mléka. Věk při prvním otelení má příznivý vývoj, kdy proti roku 2000 došlo k jeho zkrácení o více než 1 měsíc a dosáhl 26 měs. a 27 dní.

Největším současným problémem v chovu holštýnského skotu je reprodukce. Jedná se o společný problém většiny zemí s chovem tohoto plemene. Mezidobí jako souhrnný ukazatel reprodukce se u čistokrevných holštýnských krav prodloužilo proti roku 2000 o 18 dní a dosáhlo již 427 dní. K významnému posunu nedochází ani u funkční dlouhověkosti krav a jejich celoživotní užitkovosti, což je dalším společným problémem většiny zemí s chovem tohoto plemene.

Situace v ČR je v porovnání s většinou evropských zemí s tradicí chovu holštýnského plemene specifická. Je zde vysoký podíl zahraničního genofondu. Od roku 2001 bylo zapsáno do plemenné knihy 1815 býků.

Jako matky býků jsou využívány nejlepší krávy z domácí populace, dále pak i prvotelky a jalovice. Významným zdrojem jsou importovaná embrya. Počet

testovaných býků se v průběhu hodnoceného období postupně zvyšoval. V roce 2004 bylo 77 testantů od domácích matek. V roce 2005 se tento počet snížil.

Dlouhodobě je nadpoloviční podíl inseminací býky prověřenými v zahraničí. Tendence mírného nárůstu podílu býků prověřených v ČR se v roce 2005 zastavila především díky zvýšenému využívání holandských býků kde jejich podíl stoupl ze 4,2 % na více než 12 %.

Testovací připarování i přes určité zlepšení mělo několik dlouhodobě přetrvávajících slabin. Jen pomalu se zkracuje doba testace. Počet testovaných býků se rychle zvyšuje a překračuje obvyklé poměrné počty. V ČR připadá jeden testovaný býk na 950 krav v KU. Je to druhý nejnižší počet po Dánsku v Evropě. Klesá počet použitých dcer k odhadu plemenné hodnoty. Přičemž pro odhad plemenné hodnoty pro funkční znaky je potřeba 100 a více dcer. Proto byla vypracována metodika hodnocení testovacího připarování, včetně výstupu umožňujícího majitelům býků přijímat opatření ke zkvalitnění testace.

Jednou z hlavních priorit uplynulého období bylo zvyšování úrovně, věrohodnosti a spolehlivosti metod kontroly dědičnosti. Zavedena do rutinní praxe byla metoda odhadu plemenné hodnoty produkčních vlastností metodou TDM (Test Day Model) a v letošním roce také pro obsah somatických buněk stejnou metodou. Ve VÚŽV byl sestaven ekonomický index SIH tvořený z 65 % znaky produkce, 25 % znaky zevnějšu a 10 % plodností. V současné době byla váha znaků produkce snížena na 60 % a zařazen byl obsah somatických buněk váhou 5 %.

Standardně je popisováno 16 znaků zevnějšku dle mezinárodní metodiky. Počet hodnocených krav se zvýšil z 11 tis. v roce 2001 na 25 tis. v roce 2005, což představuje téměř 40 % z celkového počtu prvotetek zapsaných do PK v roce 2005.

Závěr

V souladu s celosvětovým trendem upravit chovný cíl a stanovit pro podmínky ČR okruh ekonomicky významných funkčních vlastností včetně způsobu jejich sledování, hodnocení metodami kontroly dědičnosti a určit jejich váhu při selekci (dlouhověkost, snadnost telení a další).